

گزارشي از آخرين تحولات در مورد دعاوي بين‌المللي ايران

1. آراي ديوان داوري لاهه

ديوان داوري ايران ايالات متحده امريكا از ابتدای شروع به کار خود تا اول شهریورماه 1364 جمعاً 183 رأی به شرح زیر صادر نموده است:

الف. آراي سازشي

99 فقره رأی سازشي: در این پرونده‌ها جمعاً حدود يك ميليارد و يكصد و سي و پنج ميليون دلار مدعي به باضافه بهره، مطالبه شده بود. ديوان براساس توافق طرفين مقرر نموده است مبلغ حدود 231 ميليون دلار به خواهان‌هاي امريكائي، 9 ميليون دلار به خواهان متقابل ايراني (وزارت دفاع) و در يك مورد، حدود 424 هزار دلار به يك خواهان ايراني پرداخت گردد.

يادآوري مي‌گردد که آراي صادره در قبال وجه المصالحة پرداختي، ضمن پايان

دادن به ادعاهای خواهان‌های امریکائی، در بسیاری از موارد آنان را به تحویل لوازم و قطعات مورد تعهد خود به نفع خوانندگان ایرانی ملزم و بعضاً نیز سهام یا حقالامتیاز مربوط به آنان را بطور دائم به طرف ایرانی منتقل نموده است.*

ب. آرای ترافعی

□ آرای ترافعی علیه ایران:

39 فقره رأی ترافعی علیه ایران صادر شده که به پرداخت حدود 87 میلیون دلار بابت اصل ادعاها، 45 میلیون دلار بابت بهره و 350 هزار دلار بابت هزینه‌های دادرسی، منتهی گردیده است.

□ آرای ترافعی علیه امریکا:

3 فقره رأی علیه امریکا و به نفع ایران صادر شده که منجر به محکومیت امریکا به پرداخت حدود 12 میلیون دلار گردیده است. در این پرونده‌ها سازمان‌های ایرانی حدود 15 میلیون دلار خواسته علیه

* . جمع بهای اموال و سهام که پس از توافقتنامه‌های مزبور به جمهوری اسلامی تحویل و یا منتقل شده در حدود میزان مبلغ وجه‌المصالحه‌ها و محکومیت‌هایی است که از حساب تضمینی به خواهان‌های امریکائی پرداخت شده است.

دولت و مؤسسات امریکائی عنوان نموده بودند.

□ آرای صادره مبنی بر رد دادخواست طرفین در ماهیت یا صلاحیت:

• رد ماهوی: 1 فقره مبنی بر رد ادعای ایران علیه امریکا در ماهیت صادره شده که خواسته آن حدود یکصد هزار دلار بوده است.

متقابلاً 18 رأی مبنی بر رد ادعای امریکا علیه ایران در ماهیت صادر شده که جمع خواسته آنها حدود 483 میلیون دلار بوده است:

• رد صلاحیتی: 6 رأی مبنی بر رد دادخواست ایران علیه امریکا صادر شده که مبنای آن عدم صلاحیت دیوان داوری اعلام گردیده است. جمع خواسته آنها بالغ بر حدود 1/8 میلیون دلار بوده است.

متقابلاً 15 رأی مبنی بر رد دادخواست امریکا علیه ایران به لحاظ عدم صلاحیت دیوان صادر گردیده که جمع خواسته آنها بالغ بر 248 میلیون دلار بوده است.

2. آرای سایر مراجع بین‌المللی

الف. د عاوي مطروحه در دادگاه هاي ايالات متحدة امريكا

□ دعواي «هاوائين آگرونوميكس اينترنشنال» در دادگاه ايالت هاوائي امريكا:

دادگاه ايالت هاوائي امريكا دعواي هاوائين آگرونوميكس اينترنشنال عليه وزارت كشاورزي را به لحاظ عدم صلاحيت رد نمود.

در اين پرونده خواهان از بابت قراردادهاي خدمات مهندسي پروژه كشت و صنعت مغان، سيستم آبياري قطره اي كشت نيشكر هفت تپه خوزستان و سهام خود در شركت بين المللي كشت و صنعت ايران* و نيز ساير مطالبات خود، بيش از 9 ميليون دلار مطالبه نموده بود.

«هارولد فونگ» قاضي دادگاه هونولولو در هاوائي با استناد به مفاد قراردادهاي منعقد شده كه رسيدگي به

*. اين شركت با مشاركت بانك كشاورزي، كارخانه تصفيه چغندر قند دزفول، شركت هاوائين آگرونوميكس (خواهان) و چند شركت خارجي ديگر تشكيل شده بود، كه به دليل مشكلات مالي، مجمع عمومي آن، با انتخاب بانك كشاورزي به عنوان مدير تصفيه تصميم به انحلال شركت مي گيرد و سرانجام حكم دادگاه عمومي تهران بر ورشكستگي آن صادر مي گردد.

اختلافات را در صلاحیت مراجع قضائی ایران قرار داده است و نیز با استناد به اصل مصونیت دولتهای خارجی، اعلام نموده است. تنها مرجع صلاحیتدار جهت رسیدگی به دعوی مطروحه، دادگاههای ایران میباشد. این رأی بخصوص از آن جهت حائز اهمیت است که در موارد مشابه، بعضی از دادگاههای آن کشور، به صلاحیت مراجع قضائی امریکا نظر داده اند؛ بطوریکه نشریه امریکائی «ایرانین استز» در شماره مورخ 14 ژوئن 1985 خود، بنقل از «دانیل له ویت» وکیل امریکائی پرونده، از این تصمیم به عنوان مهمترین پیروزی ایران در دادگاههای امریکا از زمان گروگانگیری (تسخیر لانه جاسوسی) یاد نموده است.

ب. دعاوی مطروحه در دادگاههای انگلستان

□ دعاوی معروف به «استیلمن» در دادگاه عالی لندن:

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، انجمن سلطنتی سابق اسب که فعالیت های خود را به صورت واحد جدیدی به نام انجمن اسب و ورزش های سوارکاری آغاز

نموده بود، متوجه وجود تأسیسات پرورش اسب متعلق به آن سازمان، در حومه لندن می‌گردد.

این تأسیسات که به استیلمن معروف است، از طرف انجمن خریداری شده لکن به لحاظ اینکه سند مالکیت آن به نام شاه سابق به ثبت رسیده است، از طرف وراثت خانواده پهلوی تصرف شده و در همان هنگام به مبلغ 800.000 پوند به فروش می‌رسد.

با اطلاع از فروش ملک، انجمن ادعای خود را مبنی بر مالکیت آن در دادگاه عالی لندن مطرح و موفق به توقیف ثمن تا صدور رأی نهائی دادگاه می‌گردد.

رأی دادگاه در این خصوص در تاریخ چهارم سپتامبر 1984 به نفع خواننده دعوی اعلام می‌شود ولیکن باتوجه به دستیابی به مدارک جدیدی که دلالت بر پرداخت قیمت ملک متنازع‌فیه از محل بودجه عمومی مملکتی داشته است، دعوی دیگری نه از طرف انجمن بلکه از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران علیه وراثت خانواده شاه معدوم اقامه می‌شود.

علیرغم اجرای دستور قاضی دادگاه مبنی بر تحویل اصل مدارک مورد استناد به وکلای طرف مقابل و تأکید وی بر اینکه فقط اسناد و مدارکی می‌تواند مستند رأی قرار گیرد که اصل آنها به نحو فوق‌الذکر در اختیار مدعی علیه قرار گرفته باشد، دادگاه اخیراً، دعوی مجدد را نیز بدون توجه به مدارک ارائه شده و صرفاً با اشاره به فقدان پاره‌ای مدارک دیگر که اصولاً دستوری بر لزوم آنها صادر نکرده بود رد نموده است.

باتوجه به اشتباهات بین‌المللی که در رأی مشاهده می‌شود، ایران از آن، شکایت استینافی نموده است.

3. اخبار واصله در ارتباط با دعاوی ایران

نشریه حقوقی ایرانیان استزکه در ایالات متحده آمریکا منتشر می‌گردد، در شماره مورخ 14 ژوئن 1985 اعلام نموده است که سنای آمریکا لایحه مورخ 11 ژوئن 1985 دولت آمریکا مبنی بر اجازه کسر دو درصد از مبالغ محکوم به آرای دیوان داور به

نفع اشخاص و شرکتهای امریکائی توسط
خزانه داری این کشور را تصویب کرده است.
یک شرکت امریکائی تولید کننده
ماشینهای کامپیوتری به نام «اسپری
یونیواک» از ابتدا به این تصمیم دولت
مخالفت نموده و موضوع را در محاکم
امریکا مطرح کرد. به نظر شرکت مذکور
دولت امریکا حق وضع چنین مقرراتی را
نداشته و ندارد؛ ولی دادگاه سرانجام
عمل دولت را صحیح اعلام کرد و لایحه یاد
شد از تصویب سنای امریکا گذشت.
ماجرای لایحه و اعتراض شرکت اسپری
حدود دو سال و اندی بطول انجامید.
توجیه دولت امریکا برای دریافت دو
درصد فوق، امکانات حقوقی و غیرحقوقی که
دولت برای خواهانهای امریکایی فراهم
کرده و هزینه‌هایی که در این رابطه
متحمل می‌شود، بوده است. به نظر دولت
امریکا دلیلی ندارد مالیات دهندگان
امریکائی هزینه‌ای را متحمل شوند، ولی
منافع تشکیلات دیوان داور به جیب
پاره‌ای شرکتهای امریکائی که نزد دیوان
مذکور دعوائی دارند و موفق به تحصیل
حکم به نفع خود می‌گردند، ریخته شود.

